

nr. 1
2025

IUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ FOLKRÄTT

Krig, rätt och moral – folkrättens utmaningar

■ REGIMSKIFTE

Syrien efter Assads fall

■ SLÅ TILL FÖRST?

Preventivt självförsvar

■ VEM HAR STRAFFRIHET?

Diplomatisk immunitet

iUSBÄRAREN ges ut av Juridiska Föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

ANSVARIG UTGIVARE
Mathilde Lönnell Mortensen
viceordforande@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
Enni Zander
chefred@jurstud.com

INFORMATIONSEKRETERARE JF
Karin Sparrman
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

MARKNADSSEKRETERARE
Gustaf Wennersten
marknadssekreterare@jurstud.com

TRYCK
Scandinavian Print Group

OMSLAGSFOTO
www.un.org/en/geneva

ADRESS
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBÄRARENS ståndpunkt.

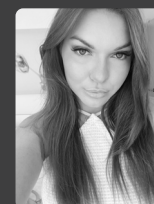
I DETTA NUMMER

Chefredaktörens krönika	3
Styrelseintroduktion	4
Folkbanquetten	8
Preventivt självförsvar	10
Diplomatisk immunitet	12
Regimskiftet i Syrien	14
Secondment i London	16
Nordens straffskalor	18
Notiser.....	20
Fråga Arbetsrättaren	22

Redaktionen

ENNI ZANDER
Chefredaktör
Skribent

EMMA GROTH
Vice chefredaktör
Skribent

ANNA ANTWAN
Skribent

CRISTINA
BLIXING
Skribent

TIEMON
OKOJEVOH
Skribent

LOVA
NILSSON
Skribent

CECILIA
LAGERSVÅRD
Alumniskribent

DAVID MUNCK
Alumniskribent

JILL WALLENTIN
Formgivare

Krokusar i en omtumlande värld

VISSA saker i livet ser man komma med säkerhet – en tenta man har skjutit upp plugget till lite för länge, eller kanske de färgglada krokusarna som skjuter upp på campus i takt med vårens härliga strålar. Att få uppdraget som chefredaktör var dock kort sagt en överraskning, men en välkommen sådan. Det känns lite som att få nycklarna till en bil man knappt har hunnit övningsköra – spännande, lite nervöst och med en klar insikt om att det gäller att hålla koll på vägen framåt. Och just nu? Vägen är allt annat än rak. Likt krokusarna poppar jag upp i en något kall värld.

Som våra studieår rullar även världen på i en rasande takt och det gäller att hänga med i svängarna. Det senaste året har varit en påminnelse om att världen är lika oförutsägbart som en gruppchatt där alla glömmer att svara. Vi har sett allt från internationella konflikter som har skakat om säkerheten i Europa och Mellanöstern, till klimatkatastrofer som verkar ignorera alla deadlines vi försöker sätta för att rädda planeten. Lägg till ekonomisk turbulens, AI-revolutionen och en allmän känsla av att nyheterna aldrig riktigt tar en paus – och vi har en värld där man knappt hinner blinka innan någonting nytt händer.

Ändå fortsätter vi. Vi pluggar, jobbar, demonstrerar, ifrågasätter och försöker navigera oss fram i en samtid där kaoset präglas av en detaljrik omvärld. Det är just därför studentjournalistiken är viktigare än någonsin. Vi vill inte bara rapportera om det som händer, vi vill förstå det, utmana det och ge utrymme åt de röster som sällan får höras. Vi gräver i de stora frågorna, men också i de små, för ibland är det just de där oväntade detaljerna som säger mest om världen vi lever i.

Så vad kan ni förvänta er framöver? Jo, från mitt håll kan ni förvänta er ett stort intresse för EU-rätt och miljö rätt. Kanske inte de två områden som flest juridikstudenter hoppar högt upp i luften för, men vad kan jag säga, "rädda världen" aspekten väger för mig något tyngre än "leva det goda livet" aspekten. Allt från att hjälpa att rädda utsatta kvinnor från förtryck, till att rädda den lilla långbensgrodas existens i de svenska kärran. Vem vet, en framtida artikel om elfenbensjakten låter inte helt fel.

Men all to their own! Alla brinner för något eget område och ni kommer att få se ett brett sortiment från våra duktiga skribenter. Vi kan ge en inblick i ett roligt student- och arbetsliv, men skyggar inte heller för kluriga världsliga problem. Just detta nummer präglas till exempel till stora delar av folkrätt, ett minst sagt högaktuellt område. Bland annat skildrar Anna Antwan hur diplomatisk immunitet påverkar internationella relationer, medan David Munck tacklar regimskiftet i Syrien.

Jag vill slutligen tacka Eric Ternström för ett gediget och hårt arbete som tidigare chefredaktör. Kanske ser vi dig tillbaka en dag, men tills dess tackar jag för det nya förtroendet och ska göra mitt bästa för att leda oss framåt i denna omtumlande värld – förhoppningsvis med den varma tanken om att solen ändå skiner ner på våra ansikten.

ENNI ZANDER
chefredaktör

Annonsera i iusbäraren?

marknadssekreterare@jurstud.com

Möt, den nya styrelsen

“Ingenting skapas, ingenting förstörs, allt omvandlas”, yttrade kemisten och fysikern Antoine Laurent de Lavoisier en gång. När vi nu tagit oss igenom två månader av det nya verksamhetsåret kan citatet sättas i föreningens kontext.

SAMBAND med årsskiftet omvandlades sammansättningen av styrelsen då en ny styrelse tillträdde sitt uppdrag. Den nya terminen har, förutom en ny styrelse, fört med sig ett rekordantal nyantagna studenter till juristprogrammet. I årets styrelse är vi fantastiskt glada att få ta oss an detta verksamhetsår med storm samt att få välkomna alla medlemmar, nya som gamla, och tillsammans skapa en rolig studietid på juristprogrammet!

Styrelsen 2025 har valt att som målsättning eftersträva en öppenhet och inkluderande atmosfär. Vi vill i vårt uppdrag verka för att vara en förening för alla, där samtliga medlemmar har möjlighet att engagera sig och delta i

verksamheten. Oberoende av engagemangsnivå och deltagande i föreningens verksamhet, vill styrelsen arbeta för ett öppet JF som en plats för er medlemmar att hitta gemenskap och glädje vid sidan av studierna. Vi hoppas att vi kommer kunna nå ut till ännu fler studenter på programmet. Detta hoppas vi åstadkomma genom initiativ som ökad marknadsföring och synliggörande av föreningens olika kommittéer och dess aktiviteter, större variation av dessa samt att i större utsträckning hålla föreningens lokaler öppna.

Ovan nämns Styrelsen 2025, men vilka är vi? Styrelsen består av tretton engagerade ledamöter som finns presenterade på nästföljande sida. Styrel-

seledamöterna arbetar aktivt inom sina respektive kommittéer för att bidra till årets målsättning och för att tillsammans bidra till att göra föreningen till den bästa. Styrelsens arbete leds av årets presidium som består av ordförande Emma Ridell, vice ordförande Mathilde Lönnell Mortensen samt sekreterare Elie MacLeod. Tillsammans verkar presidiet som stöttepelare för styrelsearbetet samt upprättar interna riktlinjer. Vidare verkar ordförandeparet som föreningens ansikte utåt, vi företräder föreningen samt stödjer styrelseledamöterna i sina roller som kommittéchefer. Sekreteraren har den viktiga uppgiften att protokollföra vid styrelsens och föreningens sammanträden samt att planera av ett av föreningens största och pampigaste evenemang, föreningens Årsbal som äger rum i november.

Är du redan aktiv medlem hoppas vi att du finner glädjen i att fortsätta ditt engagemang även detta år! Är du ny till föreningen finns det mängder av aktiviteter att prova på och kommittéer att engagera sig i. I skrivande stund

lider årets första inspark mot sitt slut med den efterlängtdade Recentiorsittningen runt hörnet. Därutöver arbetar klubbmästeriet gediget med föreningens studiesociala aspekt. Nytt för denna terminen är att klubbmästeriet infört en “specialsittning” för att fira studenter på termin sju när de obligatoriska kurserna är förbi, samtidigt som C-sittningen och Halvågssittningen även denna termin genomförs för att fira programmets milstolpar.

Vidare genomför internationella kommitténs resegrupp den planerade resan till Amsterdam och Haag under våren. Dessutom pågår internationella kommitténs arbete för fullt med årets folkbanquett, ett samarbete med JF:s systerförening Codex i Helsingfors som sträcker sig tillbaka till 1940-talet. I år är det JF:s tur att välkomna Codexarna till Stockholm under en helg i maj.

Inom idrottskommittén är de veckovisa fotbollsträningarna återinförda. Det glädjer oss enormt att många medlemmar har visat stort intresse och att träningarna varit fullbokade varje helg

sedan terminsstart. Utöver fotbollen arrangerar idrottskommittén denna termin bland annat en serie av yoga på Juristernas Hus. Underhållningsmästeriets verksamhet ger medlemmarna utlopp för sina kreativa sidor och sker i form av veckovisa rep med Husbandet som uppträtt under flera av vårens sittningar till stor succé samt bokcirkelns träffar.

Marknadskommittén arbetar för fullt med Svenska Juridiska Mästerskapen och även planeringen för höstens arbetsmarknadsmässa, Juristdagarna, är i full gång och kommer äga rum under vecka 41 med olika evenemang relaterade till arbetslivet. För den som redan nu vill boka in i kalendern kan vi avslöja att själva mässan kommer att äga rum den 10 oktober.

Det är även en målsättning för året att iUSBäraren, den tidning som du i läsande stund har i handen, ska vara mer synlig, bland annat genom informationskommitténs egna Instagram @infokomj! Om du är nyfiken på redaktionens arbete och att vara skribent kan

du höra av dig till chefredaktör Enni Zander.

All information om föreningens verksamhet finner du på hemsidan www.jurstud.com/kommitteer och alla events publiceras på våra kanaler: Instagram och Facebook @jfstockholm!

Vi ser otroligt mycket fram emot föreningsåret tillsammans med er! Vi ses på Juristernas Hus!

Ordförande
Emma Ridell

Vice ordförande
Mathilde Lönnell Mortensen

Informationssekreterare
Karin Sparrman

**Emma Ridell,
Ordförande**

Ordföranden är ytterst ansvarig för föreningens arbete och är föreningens ansikte utåt.

Mathilde Lönnell Mortensen, Vice ordförande

Den andra halvan av ordförandeparet är föreningens stöttepelare och representerar även JF gentemot andra föreningar.

Ellie MacLeod, Sekreterare

Ellie planerar årsbalen, protokollför styrelsemöten samt arbetar med andra administrativt roliga uppgifter.

Alice Mattsson, Skattmästare

Skattmästaren ser över föreningens ekonomi, budgeterar och bokför löpande.

Felicia Wittgren, Vice skattmästare

Vice skattmästaren håller tillsammans med skattmästaren löpande koll på föreningens ekonomi.

Mathilda Eriksson, Klubbmästare

Mathilda är ansvarig för klubbmästeriet som anordnar pubar, fester och annat roligt för föreningens medlemmar.

Axel Nordén, Idrottssekreterare

Idrottssekreteraren främjar den fysiska och psykiska hälsan på campus genom att arrangera fotbollsträning och olika sportevenemang.

Victor Ekström, Internationell sekreterare

Victor är ständigt ute i Norden och besöker andra juridiska föreningar, ansvarar för den internationella insparken och resegruppen inom ramen för internationella kommittén.

Vera Klevebring, Överfadder

Överfaddern ansvarar för insparken och välkomnar nya studenter till föreningen.

Tuvalie Flingdal, Borgmästare

Vår borgmästare Tuvalie håller koll på Juristernas hus och dess underhåll.

Karin Sparrman, Informationssekreterare

Karin ansvarar för hemsidan och annat administrativt samt informationskommittén där iusäraren och fotograferna ingår.

Gustaf Wennersten, Marknadssekreterare

Gustaf ansvarar genom marknads-kommittén för kontakten mellan näringslivet och studenter.

Hamza Oueslati, Underhållningsmästare

Hamza har hand om underhållningsmästeriet där husbandet och bokcirkeln ingår

Learn from the best

The Roschier name stands out. It's a quality standard, a seal of approval, proof of a business operating at the highest level.

At Roschier, you will get to learn from the best and develop daily. You will be working in a group of talented and inspiring professionals, dedicated to driving the future of the legal profession. Every day, we challenge ourselves to improve.

Become the best version of yourself!

Read more at [Roschier.com](https://roschier.com)

Folkbanquetten: en traditionsenlig helg fullspäckad med aktiviteter!

FOLKBANQUETTEN är en av Juridiska Föreningens äldsta traditioner och anordnas vartannat år här i Stockholm och vartannat år hos vår finlandssvenska systerförening Codex i Helsingfors. Folkbanquetten är en långvarig tradition, som startades redan år 1946 och systerskapet mellan de två föreningarna har funnits ännu längre än så. En person som vet allt om denna traditionsenliga helg är förra årets internationella sekreterare för JF, Helia Roofpanah, som ledde den dåvarande internationella kommittén och medlemmar till Helsingfors för Folkbanquetten 2024. Eftersom Folkbanquetten hålls hos oss i Stockholm helgen den 9-11 maj i år, är det hög tid att ta reda på lite mer om detta fantastiskt roliga event.

Hur skulle du beskriva Folkbanquetten?

Som en miniatyr av en nordisk vecka med aktiviteter, föreläsningar, en sittning och en bankett. En nordisk vecka brukar vara längre, där 10 olika juridiska föreningar från hela Norden deltar, medan Folkbanquetten enbart pågår under en helg, där vi enbart är tillsammans med föreningen Codex. Folkbanquetten är den perfekta startpunkten för att få en inblick i internationella kommitténs arbete, utan att behöva åka utomlands.

Vad är ditt roligaste minne under Folkbanquetten 2024?

Mitt roligaste minne var nog under sittningen på fredagen. Middagen hölls i en extern lokal och det var sent i maj och sjukt varmt ute. Alla satt där helt genomblöta och mitt under sittningen fick vi i uppgift att skicka upp fem codexare och fem JF:are på scen som sedan skul-

le imitera varandra. Det var ett perfekt uttryck för den otroligt fina och lediga relationen som finns mellan våra två föreningar. Under sittningen sjöng vi varandras sånger och det blev en väldigt fin kombination av två olika förenings traditioner.

Varför tycker du att de som är nya till föreningen ska delta under Folkbanquetten?

Det är helt enkelt en perfekt fot in i föreningen samtidigt som man får möjlighet att träffa finska studenter. Du får också bra insyn i hur deras studentliv ser ut samtidigt som du deltar i vårt egna. Man slår två flugor i en smäll!

Hur skulle du beskriva din bild av vår systerförening och dess medlemmar?

De är perfekta juriststudenter, mycket livsglädje och väldigt lite ångest över plugg. De har ett rikligt studentliv och det betyder mycket för dem – pluggens och allt det negativa som kan komma med att vara juriststudent är inget som de förmedlar. De gör perfekt reklam för att vara juriststudent i Finland genom att visa på sån gemenskap och vara sanna glädjespridare!

Vill du berätta mer om någon av aktiviteterna ni var på förra året?

Innan banketten var det en surprise, vilket var att vi åkte till en utomhuspool/spa med bastu och så fanns det även en brygga så att man kunde bada i

Helia Roofpanah (vänster) och Ida Henricson (höger), internationella sekreterare för JF respektive Codex 2024!

havet. Då tog jag faktiskt en tupplur på en solstol, som var tid väl spenderad om du frågar mig. Det var ett väldigt bra sätt att vila upp sig inför banketten och det var även kul att få spendera tid med varandra på ett så avslappnat sätt!

När vi ändå har dig här, som nyexaminerad jurist, vad är ditt bästa tips för studerande juriststudenter?

Njut mer och stressa mindre! Många på programmet tar inte vara på tiden de pluggar. Arbetslivet och allt annat kommer alltid att finnas där sen, men studentlivet varar under en begränsad tid, så se till att njuta av det!

Såklart ska även du vara med på en av årets roligaste helger! Vid frågor eller intresse av att engagera dig kan du höra av dig till intsek@jurstud.com!

TEXT Karin Sparrman

FOTO Helia Roofpanah

Utvecklas med oss

Med en unik och inkluderande företagskultur – Pure Lockstep – är vi en plats för dig som vill utvecklas och bidra till en positiv samhällsutveckling. Genom att arbeta tillsammans och innovativt har vi skapat oss en självklar plats i händelsernas centrum. Vill du bli en i teamet?

[MANNHEIMERSWARTLING.SE/KARRIAR](https://mannheimerswartling.se/karriar)

**MANNHEIMER
SWARTLING**

INSTAGRAM

LINKEDIN

Preventivt självförsvar – en juridisk gråzon?

SJÄLVFÖRSVAR, eller nödvärn, är en grundläggande rättighet i de flesta rättssystem. Rätt att använda våld för att skydda sig själv eller andra från en pågående eller överhängande attack erkänns i svensk lag genom 24 kap. 1 § brottsbalken. Men vad händer när självförsvaret sker i förebyggande syfte, innan en attack faktiskt inträffar? Detta fenomen, ofta kallat preventivt självförsvar, är en juridisk gråzon som väcker både praktiska och moraliska frågor.

Enligt svensk rätt måste tre kriterier vara uppfyllda för att självförsvar ska vara lagligt: 1. Angreppet ska vara påbörjat eller överhängande – det måste finnas en konkret och direkt hotbild. 2. Försvaret ska vara nödvändigt – det får inte finnas något rimligt alternativ, som att till exempel fly eller tillkalla hjälp. 3. Försvaret ska vara proportionerligt – våldet får inte vara större än vad situationen kräver. Dessa kriterier innebär att preventivt självförsvar kan vara svårt att rättfärdiga. Att försvara sig mot ett potentiellt hot som ännu inte manifesterats kan leda till rättsliga

komplikationer. I vissa länder, särskilt i USA, har däremot begreppet ”stand your ground” införts, vilket ger individer rätt att använda dödligt våld om de känner sig hotade, utan skyldighet att fly. Att på sådant vis hålla sin position och inte ge vika för en attack kan liknas med preemptivt eller anticipatoriskt självförsvar, men hur skiljer det sig från preventivt självförsvar?

I en värld där internationella konflikter och våldsamma sammanstötningar förblir en realitet har just begreppet preventivt självförsvar blivit ett omdiskuterat ämne inom folkrätt och strategiska studier. I krigssituationer innebär preventivt självförsvar att en stat ingriper militärt för att avvärja ett hot innan en väpnad attack sker, vilket skiljer sig från preemptivt självförsvar, som sker när en attack anses vara omedelbart förestående.

Enligt FN-stadgans artikel 51 har stater rätt till självförsvar endast om en väpnad attack inträffar. Denna bestämmelse reflekterar den traditionella principen om icke-aggression och betonar att väpnat våld endast får användas

i självförsvar eller efter auktorisation av FN:s säkerhetsråd. Likaså har Internationella domstolen (ICJ) i flera fall bekräftat att självförsvar endast får användas som svar på en pågående eller omedelbart hotande attack, till exempel i Nicaragua-målet (1986), där ICJ fastslog att för att självförsvar ska vara legitimt måste det finnas en faktisk väpnad attack. Preventivt självförsvar utmanar denna ordning genom att hävda rätten att agera en viss tid innan en konkret attack sker.

Trots folkrättsliga begränsningar har flera stater använt sig av preventivt självförsvar – ofta för att motverka hot som anses vara existentiella, även om de inte är omedelbart förestående. USA:s invasion av Irak 2003 baserades delvis på argumentet att Irak utvecklade massförstörelsevapen och därför utgjorde ett framtida hot. Israel har vid flera tillfällen genomfört flyganfall mot misstänkta kärntekniska anläggningar i Mellanöstern under liknande premisser 1981, vilket många i efterhand hävdar de facto förhindrade en kärnvapenupprustning i Irak. Även Ryssland har mo-

tiverat sin invasion av Ukraina genom att hävda att Nato-expansionen utgjorde ett hot. FN:s säkerhetsråd fördömde dock Israels attack och de flesta länder har avfärdat Rysslands argument som en falsk rättfärdiggörelse av aggression.

Ur ett strategiskt och etiskt perspektiv kan preventivt självförsvar ha både fördelar och risker. Det kan förhindra en framtida katastrof genom att eliminera hot innan de materialiseras, men kan också leda till oönskade eskaleringar och instabilitet. En stat som utsätts för en preventiv attack kan svara med vedergällning, vilket i sin tur kan leda till ett fullskaligt krig. Å andra sidan kan det ur ett utilitaristiskt perspektiv minska det totala lidandet och därmed vara moraliskt rättfärdigande, men däremot kan det ur ett deontologiskt perspektiv vara omoraliskt att använda andra som ett medel för våra egna mål. Att attackera någon preventivt innebär ju ändå att behandla dem som ett hot, snarare än som en rationell agent med rättigheter. Argumenten är många och motstridiga.

Även om folkrätten i dess nuvarande

form tydligt begränsar självförsvar till faktiska och omedelbart förestående attacker, är det tydligt att vissa stater har valt att tolka detta mer flexibelt för att skydda sina nationella intressen. Folkrätten bygger till stor del på sedvana och om fler stater börjar tillämpa preventivt självförsvar kan det leda till en normförändring – där idén om självförsvar omtolkas till att inkludera hot som ligger längre fram i tiden. Detta skulle dock medföra en betydande risk för att principen om suveränitet och icke-ingripande, samt internationell säkerhet, försvagas. Ett möjligt steg vore att utveckla tydligare riktlinjer för vad som utgör ett legitimt hot och hur stater kan agera preventivt utan att bryta mot folkrätten. Ett annat alternativ är att säkerhetsrådet ges en mer aktiv roll i att förhandla och bedöma fall av misstänkta hot innan en stat agerar unilateralt. Skulle de eventuellt kunna använda AI och drönare etc. som hjälp till att förutse relevanta hot? Eller är risken att underrättelser baseras på osäkra algoritmer för stor? Både de etiska och juridiska dilemman är svåra att bedöma.

Den folkrättsliga debatten om preventivt självförsvar är långt ifrån avgjord, och hur denna fråga hanteras kommer att ha djupgående konsekvenser för den internationella rättsordningen. Att hitta en balans mellan säkerhetsbehov och rättsliga principer blir avgörande för att främja en värld där rättsstatsprincipen kan samexistera med effektivt konfliktförebyggande politik.

TEXT Enni Zander

ILLUSTRATION AI

Diplomatisk immunitet – funktion och syfte i folkrätten

FOLKRÄTTEN reglerar relationerna mellan stater och internationella aktörer samt fastställer deras rättigheter och skyldigheter. Inom folkrätten regleras även avtal om diplomatisk immunitet. En diplomat har som uppgift att representera och skydda den sändande statens intressen, föra förhandlingar, inhämta upplysningar och främja vänskapliga förbindelser.

För att möjliggöra detta, tilldelas diplomater ett särskilt rättsligt skydd. De åtnjuter personlig immunitet. Detta innebär att de inte kan åtalas för sina handlingar i andra staters domstolar, även om de begår allvarliga brott. Immuniteten inkluderar såväl privata som officiella handlingar. Den diplomatiska immuniteten regleras i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser. Enligt konventionen har en utsänd diplomat rätt till fullständig straffrättslig immunitet i den mottagande staten.

Även om immuniteten möjliggör diplomaternas arbete, kan den samtidigt ge upphov till en intressekonflikt. Å ena sidan finns principen om likabehandling som föreskriver att alla ska behandlas lika inför lagen, och å andra sidan staters behov av att upprätthålla stabila och fredliga relationer. För att illustrera denna konflikt kan man tänka sig ett scenario där en privatperson och en diplomat begår samma brottsliga gärning. I ett sådant fall skulle diplomaten undgå rättsligt ansvar, medan privatpersonen ställs inför rätta. Utifrån principen om likabehandling kan detta uppfattas som orättvist, eftersom alla bör behandlas lika inför lagen. I dessa situationer innebär det att vissa indivi-

der undantas från rättsligt ansvar, vilket utgör ett avsteg från grundprincipen om likformighet.

Immuniteten motiveras av staters strävan att undvika konflikter, särskilt i mindre betydande frågor, eftersom det kan påverka deras diplomatiska relationer. Att diplomater åtnjuter immunitet och därmed inte kan åtalas för vissa handlingar, är ett sätt att förhindra att mindre incidenter utvecklas till allvarliga diplomatiska konflikter.

Wienkonventionen slår fast att syftet med diplomatisk immunitet inte är att gynna den enskilde individen, utan att säkerställa att beskickningen effektivt kan utföra sitt arbete utan hinder (*ne impediatur legatio – ett sändebuds arbete får inte hindras*). Dessa överenskommelser utgör en grundläggande förutsättning för stabila och effektiva internationella relationer. Det rättsliga skyddet för diplomater möjliggör att

stater kan stationera sina representanter utomlands, vilket är avgörande för att upprätthålla fungerande diplomatiska förbindelser.

Diplomatisk immunitet är en status som är reserverad för utländska diplomater och gäller även deras familjemedlemmar, vilket innebär att make eller maka till en diplomat också åtnjuter rättsligt skydd. Det innebär dock inte att diplomater som begår brott alltid undgår rättsligt ansvar. Konventionen föreskriver att de som åtnjuter immunitet är skyldiga att följa lagarna i den mottagande staten. Dessutom omfattas diplomater fortfarande av sitt hemlands straffrättsliga jurisdiktion.

Ett uppmärksammat fall är det malaysiska diplomatparet som åtalades i Sverige för barnmisshandel. Föräldrarna hade utsatt sina barn för våld i hemmet. Domstolen fastslog att paret inte omfattades av diplomatisk immunitet

enligt Wienkonventionen, vilket innebär att de kunde ställas inför rätta och hållas ansvariga för sina handlingar.

I ett annat fall inträffade en olycka i Storbritannien där en 19-årig engelsman miste livet efter att hans motorcykel kolliderade med en bil framförd av hustrun till en amerikansk diplomat. Eftersom hennes make var ambassadör omfattades hon av diplomatisk immunitet och kunde därför inte åtalas vid tidpunkten för händelsen. När Storbritannien senare ville åtala henne, klagade det brittiska utrikesministeriet att hennes immunitet hade upphört efter att hennes make avslutat sin tjänst-

göring. Trots detta vägrade USA att utlämna henne.

Även om diplomatisk immunitet gäller under tjänstgöringstiden, kan en diplomat hållas ansvarig för brott långt efter att de begåtts. Om en diplomat begår ett brott på sin fritid i Sverige, lämnar landet efter avslutad tjänstgöring och senare återvänder till Sverige som turist, har svensk polis möjlighet att väcka åtal och lagföra diplomaten för det tidigare begångna brottet.

Om en stat ändå vill lagföra en diplomat som omfattas av immunitet, kan den begära att den sändande staten häver immuniteten. Om den sändande

staten vägrar, kan den mottagande staten istället förklara diplomaten *persona non grata*. Detta innebär att diplomaten inte längre är önskvärd i landet, eftersom diplomatiska förbindelser bygger på ömsesidigt erkännande mellan stater.

Stater upprätthåller förbindelser med varandra genom sina representanter. Diplomater tilldelas för att säkerställa smidiga och stabila relationer mellan länder samt för att diplomater ska kunna utföra sina uppdrag utan att riskera rättsliga hinder.

Avslutningsvis är diplomatisk immunitet inte utan sina utmaningar. Den innebär en avvikelse från principen om likhet inför lagen, men anses vara en nödvändighet för att upprätthålla det internationella samfundet och möjliggöra effektiv diplomati. Genom att skilja mellan handlingar som begås i tjänsten och på fritiden, försöker folkrätten balansera behovet av stabila diplomatiska relationer med principen om rättsligt ansvar. I Sverige har det inte funnits några större problem med att diplomater missbrukar sin immunitet, därför betraktas ordningen som stabil och fungerande.

TEXT Anna Antwan

ILLUSTRATIONER AI

Det nya Syrien och folkrätten

DEN 8 DECEMBER 2024 skedde ett regimskifte som med Mellanösterns mått var ovanligt fredligt. I gryningen lämnade Syriens diktator Bashar al-Assad landets huvudstad Damaskus.

ASSAD flög till Khmeimim, Rysslands enda flygbas i Mellanöstern, och därifrån till Moskva. Det skedde efter en offensiv där syriska rebellgrupper, anförda av de reformerade islamisterna Hay'at Tahir al-Sham (HTS), på mindre än två veckor tagit över landets viktigaste städer och mött minimalt motstånd på marken. Ingen var längre villig att riskera sitt liv för Assad.

Regimskiftet

Assad hade styrt Syrien sedan år 2000, hans familj sedan 1970 och hans parti, Baathpartiet, sedan 1963. Efter den Arabiska vårens folkresning 2011 var det regimen i Iran, dess stormtrupper Hizbollah och (från 2015) Putins bombflyg som backade upp Assad i det påföljande kriget där minst en halv miljon syrier dödades. Men nu var Assads uppbackare upptagna på annat håll, i krig mot Israel respektive Ukraina. Hans regim var slut.

I en video från 8 december ses rebeller eskortera en kostymklädd och mobiltalande Mohammad al-Jalali, den sittande premiärministern, till en bil. Han färdades till ett hotell i Damaskus för att formellt lämna regeringsmakten till det nya övergångsstyret, som han förklarat sig villig att samarbeta med. Utifrån hans långvariga lojalitet med Assad fanns det en fruktan att al-Jalali skulle bli lynchad. Men nu dominerade en folkligt förankrad vilja till ett ordnat maktskifte. Av samma skäl utfärdade

HTS-ledaren Ahmed al-Sharaa (förut kallad "al-Julani") ett dekret som förbjöd att storma eller skjuta mot regeringsbyggnader.

"Should the Rebels be Recognized as the New Government of Syria?" frågade sig den 6 januari Oona Anne Hathaway och Justin Cole, professor respektive juris doktor i Yale. Rubriken antyder att texten var lite sen på bollen. När den publicerades av folkrättssmedjan Just Security hade Syriens övergångsregering redan accepterats av en mängd besökande dignitärer från Europa och Mellanöstern. Två veckor senare skedde detsamma på World Economic Forum i Davos, där nye utrikesministern Asaad al-Shaibani (HTS) sa "Syria First!" med en blinkning till Trump. Den 29 januari utnämndes al-Sharaa formellt till president vid en nationell konferens i Damaskus.

Det är tydligt vilken som är Syriens aktuella regering och därmed bär ansvar för brott mot mänskliga rättigheter. Men bakgrunden till dess maktövertagande, den enorma flyktingkrisen från inbördeskriget, den förra regimens extrema brutalitet samt HTS egen högst problematiska historia väcker verkliga frågor. Här kan artikeln av Hathaway/Cole tjäna som start på en diskussion.

Statsansvar inför ICJ

International Court of Justice (ICJ) är den domstol i Haag där stater kan stämma andra stater. Så gjordes i juni 2023 av Nederländerna och Kanada mot

Syrien för Assad-regimens brott mot mänskligheten. Hathaway/Cole ställer den befogade frågan vem som nu är svarande i denna rättegång.

Regimskiftet har noterats från holländskt och kanadensiskt håll. Deras regeringar har begärt, och fått, anstånd hos ICJ till 3 juni 2025 med att justera sin talan. Nu är det fokus på ansvarsutkrävande, sanning och rättvisa. Det är ett av många exempel på hur omvärlden håller tummen i ögat på HTS och al-Sharaa att inte införa ett nytt tyranni.

Återvandring

Som ett positivt tecken ser Hathaway/Cole att syrier börjat återvända till sitt hemland. Enligt FN-siffror den 12 februari 2025 hade fler än 270 000 syrier återvänt under drygt två månader; de flesta från grannländerna Turkiet, Jordanien och Libanon men även i vissa fall från Europa.

Den 15 december visade SVT Aktuellt hur Fadi Zaidan, som flytt till Sverige 2014, och hans fru välkomnades åter till Damaskus i en ceremoni med arabisk musik, folkdräkter och den syriska självständighetsflaggan som ånyo blivit statsflagga. "Och nu äger vi det här landet!", sa Fadis mamma med en gest mot himlen efter att ha återförenats med sin son.

President al-Sharaa välkomnar återvändandet men vill se det gradvis och organiserat, inte genom massdeportationer. I ett upprop från Syrian Civil society Network Platform, ett forum för syrier i Europa, önskas också frivillighet: "Vi förstår behoven av att uppdatera vägledning, men en frysning av asylrätten skulle lämna tiotusentals familjer i kaos. Syrien är instabilt och vad framtiden har att erbjuda är oklart. Syrier är i ett avgörande ögonblick med

möjlighet att bygga upp sitt land och göra det säkert. Att behöva fokusera mera på asyl än på civilt engagemang vore olyckligt."

Av de cirka 200 000 syrier som lever i Sverige har de flesta svenskt medborgarskap; enligt SR Ekot 28 januari saknas det av ungefär 36 000. Personer i sistnämnda grupp kan få sin skyddsstatus omprövad om de reser till Syrien, säger rättschefen Carl Bexelius på Migrationsverket. Det är lättare att neka förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd än att återkalla ett permanent. Den klart viktigaste faktorn för återvandring är dock utvecklingen i Syrien, vilken ligger bortom svensk migrationsrätt.

Utländsk inblandning

Det finns fortfarande utländsk militär på syrisk mark. Hathaway/Cole nämner Turkiet, med kommando i nordöstra Syrien, och Israel som efter regimskiftet invaderade östra Golanhöjderna. Båda länderna hänvisar till skydd mot terrorism. En skillnad är att Israels invasion är fientlig, medan Turkiet har goda relationer med HTS och ses som skyddsmakt av många i Syriens sunnimuslimska majoritet.

Med ett fokus på minoriteter blir bilden mera komplex. Kurder ser ofta Turkiet som fiende. Den landsdel som under kriget kontrollerades av Syrian Democratic Forces, med stöd av USA och nära koppling till kurdiska PKK, är extra svår att inlemma i en sammanhängande stat; fredsförhandlingar pågår i skrivande stund. Runt omkring Golanhöjderna finns folkgruppen druser, där somliga är mer positiva till Israel och har anhöriga som är israeliska medborgare.

EU har gradvis lättat på sanktio-

nerna mot Syrien, vilka infördes mot Assad-regimen. EU:s motkrav på rättigheter för minoriteter, och för kvinnor, kan inte ignoreras av övergångsregeringen. En god relation till EU, där fler än en miljon syrier lever och många möjliga handelspartners finns på andra sidan Medelhavet, är livsviktigt för Syrien. Att bidra till återuppbyggnad av länder som härjats av krig, fascism och diktatur är något som EU har värdefulla erfarenheter av.

Tidpunkt för val

Hur länge är det rimligt att Syrien väntar med att utlysa ett demokratiskt val? Hathaway/Cole väcker frågan men missar en aspekt som däremot lyfts av Rascha Al Aqeedi, analytiker av Mellanöstern för New Lines Magazine och Freedom House. Hon betonar att om val hölls idag skulle Ahmed al-Sharaa vinna en jordskredsseger. Dels har han fått hjältestatus för att han ledde störtandet av Assad, dels saknas ett alternativ med resurser att utmana hans HTS. De tog över ett land där det inte funnits någon politisk pluralism alls. Syrien kan inte gå mot att vara en demokrati förrän där finns en opposition som har resurser att på riktigt utmana den sittande regeringen om makten.

Demonstration i Stockholm vid tiden för belägringen av Aleppo 2016. Syriens självständighetsflagga, som på 2010-talet blev en protestsymbol mot Assad-regimen, är sedan 8 december 2024 återinförd som statsflagga.

TEXT & FOTO David Munck

Artikelförfattaren är nationell sekreterare i Syrisk-Svenska Demokratiförbundet.

Secondment på DLA Piper i London

– En unik möjlighet att växa som affärsjurist

Hugo Ahlner, associate inom bank och finans på DLA Piper i Stockholm, har nyligen spenderat ett halvår på vårt London-kontor. I denna intervju delar han med sig av sina intryck av att arbeta i den rättsliga och affärsrättsliga kontexten i England.

Berätta, hur fick du möjlighet att göra ett secondment i London?

När secondmentprogrammet annonserades ansökte jag genom att skicka in ett business case med motivering om vart jag ville åka. Eftersom London alltid har legat mig nära om hjärtat kändes det som ett naturligt val!

Hur var det att bo i London?

Att leva i London var både inspirerande och lärorikt. London är en storstad på ett helt annat sätt än Stockholm och det var verkligen påtagligt både i arbetslivet och privat. Staden har ett konstant inflöde av människor från hela världen, vilket gör att man möter personer från många olika länder varje dag. Det ger en unik upplevelse och ett kontinuerligt inflöde av nya perspektiv och idéer.

Hur såg ditt arbete ut under din tid på London-kontoret?

Arbetet i London var i grunden likt det jag gör i Stockholm. Jag arbetade inom bank och finans-gruppen, vilket innebar att jag var involverad i transaktioner tillsammans med partners och andra jurister. Klientfokus är centralt, oavsett vilken jurisdiktion man arbetar

i, handlar vårt arbete alltid om att skapa värde och lösningar för våra klienter.

Sedan skiljer sig såklart vissa rättsliga frågor, särskilt kring säkerheter och pantsättningar, vilket ofta är mer lokalt betingat. Att arbeta under engelsk rätt med en svensk juristutbildning innebär att man ibland behöver tänka ett varv extra för att förstå de specifika krav och regler som gäller. Det var en lärorik process.

Vad var den största skillnaden mellan att arbeta på DLA Piper i London och i Stockholm?

Den största skillnaden var definitivt marknadens storlek. Bank- och finansmarknaden i London är enormt stor. Jag deltog till exempel i DLA Piper UK:s bank- och finanskonferens, och bara där var det nog fler deltagare än det finns bank och finans-jurister i Stockholm – och då bestod konferensen enbart av medarbetare från DLA Piper.

Arbetsmiljön i London var också större. Jag träffade hela tiden nya kollegor, vilket skiljde sig från Stockholm där vi har en sammanhållen grupp och där det är lättare att känna igen de flesta på kontoret. I och med storleken på kontoret blev det i London mer fokus på att umgås inom den egna affärsområdesgruppen, som i mitt fall var finance, snarare än på byrånivå.

Vad har du för råd till blivande jurister som är intresserade av att arbeta internationellt?

Kom och arbeta hos oss på DLA Piper! När du är på plats, se till att aktivt söka secondmentmöjligheter. Våga uttrycka ditt intresse och prata med kollegor och partners om att arbeta utomlands. Att visa engagemang och förankra dessa mål tidigt kommer att ge dig en starkare position.

Vad saknade du mest från DLA Piper i Stockholm under din tid i London?

Jag saknade definitivt mina kollegor i Stockholm. Vi har en väldigt stark gemenskap här, och jag saknade även den svenska fika-kulturen där vi ofta tar små pauser för att umgås och reflektera. Jag hade dock glädjen att få besök av ett par Stockholmskollegor under några dagar, vilket var väldigt roligt!

Vad tar du med dig från ditt secondment i London?

Jag har lärt mig mycket, både juridiskt och praktiskt. Erfarenheten av att arbeta inom engelsk rätt har varit ovärderlig, och jag har redan haft nytta av de insikterna i mitt arbete i Stockholm. Jag arbetar i princip dagligen med kollegorna i London så det underlättar givetvis mycket att jag nu känner dem. Det blir dessutom betydligt roligare att arbeta!

TEXT Hugo Ahlner

FOTO DLA Piper

LÅNGSIKTIGHET

EN LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR KARRIÄR

För att ha en karriär som håller i längden är det avgörande att kunna kombinera juridisk analys med att bygga starka relationer, att hitta rätt rymd mellan fokus och återhämtning, och att ständigt utmana sig själv för att leverera högsta kvalitet.

Vi är övertygade om att en trygg och inkluderande arbetsmiljö hjälper dig att hantera stora utmaningar och utvecklas snabbare i din karriär.

Resan börjar på karriar.cederquist.se

CEDERQUIST

Hur mycket är ett brott värt?

Straffens prislapp i Norden

HAR du någonsin funderat över straffskalorna i andra länder? Vad kostar egentligen ett mord i Danmark eller på Island? Eller kanske har du undrat över vilket land i Norden som faktiskt dömer hårdast? Under tiden på juristprogrammet får man i vissa kurser se kortfattade jämförelser med övriga nordiska länders rättssystem – det är med andra ord inte helt främmande. Däremot studeras detta av naturliga skäl inte på djupet. Juriststudenter får också ibland höra att Sverige är mesiga jämfört med andra nordiska länder på det straffrättsliga området (och ofta att danskarna är särskilt stränga). Frågan är dock hur det faktiskt ligger till?

Straff för brott mot liv

I Sverige är straffet för mord fängelse i lägst tio år, högst 18 år eller på livstid. I Norge gäller fängelse i minst åtta och högst 21 år. I Danmark och på Island är det fängelse från 5 år till livstid. Dråp straffas i Sverige med fängelse i lägst sex och högst tio år. Varken Norge, Danmark eller Island har separata bestämmelser för dråp. När det kommer till vållande till annans död är det högst två år i Sverige, vid ringa fall är det böter och vid grova fall lägst ett och högst sex år. I Norge regleras endast ett typfall som är fängelse i upp till sex år. Danmark har i stället som högst fyra månader eller vid försvårande omständigheter i upp till åtta år (som försvårande omständighet nämns särskilt rattfylleri). Islands straffskala är böter eller fängelse i upp till 6 år. Till skillnad från

resten av Norden har Finland lite andra former av uppsåtligt dödande. Finland har en bestämmelse om dråp (som har samma innebörd som mord) vilken har ett straff på minst åtta år. Finlands mordparagraf tar sikte på brutala och hänsynslösa mord och kan endast resultera i fängelse på livstid. Utöver detta har Finland en bestämmelse för dödande som innebär ett dråp med förmildrande omständigheter (t.ex. ursäktande motiv) som ger minst fyra och högst tio år. Finland har också en bestämmelse om vållande till annans död med böter eller fängelse i högst två år.

Straff för sexualbrott

Sveriges straff för våldtäkt är fängelse i lägst tre och högst sex år, mindre grov våldtäkt i lägst sex månader och högst fyra år samt grov våldtäkt i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt beaktas bland annat offrets låga ålder, användning av våld eller deltagande av flera personer. I Norge straffas våldtäkt med fängelse i upp till tio år. Norge har även en separat bestämmelse som tar sikte på minISTRAFF för våldtäkt som innebär ett samlag (t.ex. genom införande av penis i slida eller mun). Bestämmelsen anger en straffskala från tre till 15 år. Grov våldtäkt i Norge straffas med fängelse i upp till 21 år. Vid bedömningen av om brottet är grovt beaktas i Norge bland annat om gärningspersonen tidigare dömts för våldtäkt, om den har utförts av flera personer eller om angreppet inneburit betydande skador på kropp eller hälsa. I Danmark är straffet för våldtäkt fängel-

se i upp till åtta år. Danmark har ingen separat bestämmelse för grov våldtäkt men anger i bestämmelsen att straffet kan bli fängelse i tolv år om offret är under tolv år eller om det föreligger särskilt försvårande omständigheter.

Island straffar våldtäkt i lägst ett och högst 16 år. Island har inte heller någon separat paragraf för grov våldtäkt. Däremot anses straffskalan så pass omfattande att även de grävsta fallen ryms inom den aktuella straffskalan. Man har dock en separat paragraf som tar upp omständigheter som ska beaktas vid straffmätningen. Där anges bland annat omfattande våld, om offret är under 18 år eller om brottet begås på ett särskilt smärtsamt eller skadligt vis. Finland straffar våldtäkt i minst ett och högst sex år, mindre grov våldtäkt i minst fyra månader och högst fyra år samt grov våldtäkt i minst två och högst tio år. Gällande om brottet ska betraktas som grovt nämns att flera personer är inblandade, allvarlig kroppsskada, om offret är under 18 år eller att något vapen har varit inblandat.

Utöver detta finns även i Sverige en bestämmelse som tar sikte på oaktam våldtäkt. Straffskalan för oaktam våldtäkt är fängelse i högst fyra år. Även Norge har en bestämmelse om detta. Där är straffskalan fängelse i högst sex år eller om omständigheter enligt grov våldtäkt föreligger högst tio år. Danmark har ingen specifik paragraf som uttryckligen benämns ”oaktam våldtäkt” eller dylikt. I stället finns en särskild paragraf som reglerar situationer där gärningspersonen handlar oakt-

samt i samband med vissa sexualbrott, inklusive våldtäkt. Bestämmelsen har ingen straffskala utan stadgar endast att ett mildare straff ska väljas. Finland och Island har inga bestämmelser som tar sikte på oaktam våldtäkt.

Livstidsstraffen i Norden

Samtliga nordiska länder förutom Norge tillämpar ett livstidsstraff. I Sverige kan livstidsstraffet bli omvandlat tidigast efter tio år och ett omvandlat straff kan aldrig understiga 18 år. I snitt sitter livstidsdömda mellan 18 och 25 år. I oktober 2023 var 202 personer intagna med livstidsstraff i Sverige. Sveriges statistik skiljer sig markant från våra övriga nordiska länder. I snitt sitter livstidsdömda i Danmark endast 14,5 år. År 2014 avtjänade 18 personer ett livstidsstraff i Danmark (som jämförelse kan nämnas att det samma år var motsvarande 144 personer i Sverige). I Finland innebär livstid att man måste sitta i minst 12 år, eller 10 år om man var under 21 vid brottets tidpunkt. År 2018 var det 195 personer som avtjänade ett livstidsstraff i Finland. Genomsnittstiden för livstidsdömda i Finland är ca 14 år. Island har också livstidsstraff men det finns inte särskilt mycket att säga om det eftersom ingen någonsin har dömts till livstid där. Norge tillämpar som sagt inte livstidsstraff men de har en annan påföljd som kallas förvar (förvaring) som i praktiken innebär att någon kan hållas inlåst på livstid. När fängelsestraff inte anses tillräckligt för att skydda andras liv, hälsa eller frihet, kan förvaring i stället dömas ut. Dock

gäller detta inte alla brott och det krävs att en hel del förutsättningar ska vara uppfyllda för att det ska vara möjligt att döma någon till förvar (Breivik är ett exempel på detta). Även Danmark har förvar som påföljd för särskilt farliga brottslingar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att bestämmelserna kring mord och dråp m.m. inte skiljer sig särskilt mellan de nordiska länderna. När det gäller sexualbrott föreligger större skillnader. Det tål att sägas att Sverige faktiskt framstår en aning mesiga jämfört med t.ex. Norge. Norge och Island borde vara resten av Nordens förebilder när det kommer till straffskalorna för sexualbrott (om du frågar mig). När det kommer till livstidsstraff och dess funktion i praktiken borde nog våra nordiska grannar se upp

till Sverige i stället. Å andra sidan kan sägas att Norges och Danmarks förvaringsstraff är det närmsta vi faktiskt kommer ”faktisk” livstid (och då har Norge inte ens livstidsstraff). Det kan hävdas att Norge överlag har strängast straffskala och att Sverige kanske är lite mesiga ändå, men absolut inte jämfört med Danmark. Dags för danskarna att rycka upp sig kanske?

TEXT Emma Groth

FOTO NN – norden.org

Vilse på Arlanda?

En kvinna skulle byta plan på Arlanda. Hon scannade boardingkortet vid en obemannad säkerhetskontroll, gick mot en dörr som hade stoppskylt med handflata-symbol, tryckte på nödöppnaren och gick mot flygsidan medan en larmsignal hördes. Attunda tingsrätt menar att kvinnan, som måste ha insett att det fanns en beaktansvärd risk att hon inte fick ta sig in på området, hade förhållit sig likgiltig till risken. Hon dömdes, för obehörigt tillträde till skyddsobjekt, till villkorlig dom och dagsböter. Svea hovrätt fastställde domen.

Förtäckta hot mot åklagare

En 18-årig kille skrev till en äldre kompis som satt häktad med restriktioner. Brevet inleddes ”Snälla åklagare”, följt av ”Fri brushan är du snäll annars AR 15. Jag jagar dig”. Den häktade skrev i sin tur, till två personer, brev med sadistiska beskrivningar av hur den förundersökningsledande åklagaren borde plågas och våldtas. Där fanns en anspelning på hennes asiatiska ursprung och på hennes dotter. Brevet upptäcktes vid granskning av den häktades post. Attunda tingsrätt, och nu Svea hovrätt, bedömer att hoten mot åklagaren framstod som allvarligt menade fastän breven inte var skickade till henne. Ynglingen (som överklagat till HD) döms till en månads fängelse för hot mot tjänsteman. Han som satt häktad får samma brott inlemmat enligt 34 kap. 3 § brottsbalken i det fängelsestraff han redan dömts till.

Försenat flygplansklagomål

En svensk, vars flight från Rom via Bryssel till Göteborg blivit inställd, stämde Brussels Airlines mer än ett år senare och åberopade EU-förordningen 261/2004. Göteborgs tingsrätt ogillade talan, vilket nu fastställts av Svea hovrätt. Hovrätten menar att belgisk rätt, som är tillämplig enligt biljettavtalet, inte motsäger ettårsfristen i detta avtal. Eftersom det var ett tvistemål av begränsad omfattning ska vardera parten stå för sina rättegångskostnader.

Ökat skydd för offentliganställda

Magdalena Anderssons regering tillsatte 2022 en utredning i syfte att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Den blev färdig 2024 och skickades till remissinstanser. Nu har justitieminister Gunnar Strömmer lämnat remissen till lagrådet. Regeringen föreslår lagstadgad rätt att utelämna beslutsfattares namn i vissa skrivelser, stärkt sekretess på myndigheters HR-avdelningar, skärpta straff för brott mot samhällsviktiga funktioner och införande av brottet ”förolämpning mot tjänsteman”. Det sistnämnda är nygammalt och motsvarar ”missfirmelse mot tjänsteman”, som fanns före 1976. Ambitionen är att lagändringarna ska träda ikraft den 2 juli 2025, om lagrådet och riksdagen med dess utskott då hunnit säga sitt.

Skyddsombud och GDPR

Innebär EU:s dataskyddsförordning GDPR att en arbetsgivare kan vägra att ge skyddsombud tillgång till uppgifter om arbetstagares hälsa? Den frågan kommer att prövas av Arbetsdomstolen efter att fackförbundet IF Metall har stämt Boliden Mineral AB. Huvudskyddsbudet på kopparsmältverket Boliden Rönnskär i Skellefteå kommun har länge begärt ut uppgifter om sjukskrivna medarbetares namn, avdelning och första sjukdag. Bolaget, med stöd av branschorganisationen Industriarbetsgivarna, har vägrat och hänvisar till GDPR. Enligt IF Metall strider detta mot arbetsmiljölagen och förtroendemannalagen, eftersom skyddsombudet behöver informationen för att kontakta berörda personer och erbjuda stöd vid rehab- och anpassningsmöten med arbetsgivaren.

Delphi

Be our buddy while you study.

Friends of Delphi är en kunskapsportal för juriststudenter som vill länka samman affärsjuridikens teori och praktik. Portalen ger dig en unik inblick i byrålivet och tillgång till massor av praktiska verktyg och smarta tips som du har nytta av under och efter studierna. Bli medlem på friends.delphi.se

FRÅGA ARBETSRÄTTAREN REBECCA

Har jag rätt till föräldralön?

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Almega som är Sveriges ledande arbetsgivarorganisation inom tjänstesektorn. Rebecca har juridikexamen och en fil.kand. i personal- och arbetslivsfrågor.

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

FRÅGA: Hej, jag ska vara föräldraleddig och har hört talas om att det finns graviditetspenning och föräldrapenning från Försäkringskassan och föräldralön från arbetsgivaren. När jag frågade min arbetsgivare så fick jag veta att vi inte har någon föräldralön överhuvudtaget. Det låter inte rätt. Vet du när man har rätt till det?

SVAR: Föräldralön är lön som en tjänsteman som är tjänstledig på grund av graviditet eller i samband med barns födelse eller adoption kan ha rätt till från sin arbetsgivare. Föräldralön är därför ett lönetillägg som beräknas utifrån förhållandena vid tjänstledighetens början och som vanligtvis sedan betalas ut i två delar, hälften när ledigheten påbörjas och andra hälften när anställningen fortsatt i tre månader efter det att föräldraledigheten avslutats.

Det finns inte några allmänna regler om föräldralön i lag, däremot förekommer sådana regler ofta i kollektivavtal

för tjänstemän. Rätten till föräldralön förutsätter därför att arbetsgivaren har ett kollektivavtal som ger anställda rätt till det.

Som jag inledde med är det omständigheterna vid föräldraledighetens början som avgör rätten till föräldralön. Det är exempelvis vanligt att det krävs att den anställde arbetat minst ett år i följd när föräldraledigheten påbörjas. Kollektivavtalet måste också gälla när den första föräldraledigheten påbörjas. Så om din arbetsgivare skulle ta ett beslut om att omfattas av ett kollektivavtal som skulle börja gälla under din föräldraledighet så skulle det därför ändå inte ge dig rätt till föräldralön. Det kan även finnas andra kriterier i kollektivavtal som avgör om en anställd har rätt till föräldralön.

För att sammanfatta så saknas troligen kollektivavtal på din arbetsplats, vilket skulle förklara din arbetsgivares svar. Om det trots allt finns kollektivavtal så rekommenderar jag att du kikar i det för att utreda om det finns regler om

föräldralön och huruvida du i sådant fall uppfyller kraven för det.

Ovan angivet handlar om kollektivavtal för tjänstemän. I kollektivavtal för arbetare finns istället för föräldralön en försäkring som ger arbetaren en ersättning (föräldrapenningtillägg) vid föräldraledighet.

Det finns arbetsgivare utan kollektivavtal som ensidigt utger lönetillägg motsvarande föräldralön, dock är det ingen rättighet för anställda utan i sådant fall en förmån från arbetsgivaren.

Vad är skillnaden mellan semesterår och intjänandeår?

SVAR: För att få betald semester, det vill säga semesterlön, måste du först tjäna in den. Vid beräkningen av semesterförmån (betald semester) används begreppet intjänandeår och semesterår. Intjänandeåret är det år då semesterför-

månerna tjänas in och semesteråret det då semesterförmånerna, den betalda semestern, fås ut. Intjänandeåret räknas från och med den 1 april till och med den 31 mars året därpå. Semesteråret är den därpå följande 12-månadersperioden. Det finns möjlighet att tillämpa sammanfallande intjänandeår och semesterår då dessa sker parallellt.

TEXT Rebecca Henriques

ILLUSTRATION AI

Vill du vara med och forma framtidens näringsliv?

Du är vår framtid och vi vill gärna satsa på dig redan nu.
Gå med i vårt studentnätverk Vinge Talang för att få inbjudningar till
events, kontaktsamtal och mycket mer.

Vinge Talang – bryggan mellan juristlinjen och byrålivet.
Upptäck mer och gå med på vinge.se/vingetalang

